

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Posno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 8. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petilistrica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Uskladi. prejema upravnistvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 404.

V Ljubljani, v sredo dne 9. oktobra 1912.

Leto II.

Začetek vojne na Balkanu.

Balkanski požar.

Carigrad, 8. oktobra. Danes opoldne je črnogorski poslanik v Carigradu, dr. Plamenac, izročil turški vladi noto, v kateri Črna gora apoveduje Turčiji vojno, ker je porta odklonila črnogorske zahteve.

Carigrad, 8. oktobra. Takoj po izročitvi note je dr. Plamenac zapustil Carigrad in odpotoval na Cetinje. Poslopje črnogorskega poslanništva je prevzel ruski poslanik v svojo zaščito.

Cetinje, 8. oktobra. Črnogorska vlada je vročila turškemu poslaniku Halil begu potnico in ga pozvala, da zapusti črnogorsko ozemlje. Halil beg se je že vrnil v Carigrad.

Bojni požar na Balkanu je že izbruhnil. Ko pišemo te vrste, je znano sicer samo uradno obvestilo o usodopolnem koraku črnogorske vlade, ampak nobenega dvoma ni, da je cetinjska vlada v popolnem soglasju z ostalimi balkanskimi državami, ki so se odločile, da z mečem v roki rešijo balkansko vprašanje in da z grmenjem topov podkrepke svoje terjatve.

Napoved vojne se je zgodila dan pozneje, ko je turška vlada razglasila svojo voljo, da izvede reforme v Rumeliji in v Macedoniji, tisti dan, ko se je začel ... asni ... okorni aparat evropske diplomacije gibati v prilog miru na Balkanu.

Turška vlada je odgovorila na mobilizacijo balkanskih držav in pod moralnim pritiskom Evrope z izjavo, da izvede reformni zakon iz l. 1880., ki podeljuje evropskim pokrajinam Turčije — izimši Albanijo in Carigrad — obsežno avtonomijo in ki se je 32 let prašil zakopan v državnih arhivih. Po tem zakonu, ki mu je kumovala evropska diplomacija, dobe evropski vilajeti deželne zbornice, »medžlis«, opremljeni z zakonodajno pravico. Od medžlisov sprejeti zakoni morajo biti sicer od sulžilsov potrjeni, ampak sultan jim ne sme odreči sankcije, ako ne kršijo njegovih kronskih pravic in ako se ne zadirajo nedotakljivost osmanske države. Volitve v te deželne zbornice se vrše na podlagi najširše volilne pravice. Davčni dohodki se uporabljajo za vilajetsko (deželno) upravo in potrebe. Pravosodje in uprava se strogo razločita, za kristjane in mohamedane velja enaka pravica in eno sodišče. Organizacija moderne policije in orožništva čuva nad osebno varnostjo prebivalcev.

Kar je turška vlada ponudila, obsega vse, kar so zahtevale balkanske države, saj je ministrski predsednik Nikola Pašić še v ponedeljek zagotavljal v srbski narodni skupščini, da so zahteve srbske vlade izražene v zakonu iz leta 1880., in bolgarska vlada je bila radodarna z izjavami, da ne hlepi po turški zemlji in da ji je le do svobode njenih rojakov.

S svojo izjavo je turška vlada prehitela evropske diplomate, ki so se zedinili za skupen nastop v Carigradu, kjer zahtevajo izvedbo ustavnih in upravnih reform, ter za skupen nastop pri balkanskih vladah, katerim nazna-

najo protest zoper vojno in odločno voljo za — Zakaj? tega ne vem. Rekla mi je nekaj, ohranitev sedanega teritorialnega stanja na Balkanu; če balkanske države demobilizirajo, prevzamejo evropske velevlasti poročstvo za izvedbo reform v evropski Turčiji.

Če vzlic turškemu zagotovilu in zoper oficialno voljo evropskih velevlasti segajo po orožju balkanske države, katerih oborožena sila po številu daleč zaostaja za turško vojsko in je v splošnem tudi po kakovosti ne dosega, če se vzlic vsem tem okoliščinam spuščajo v krvavi ples, si je mogoče razlagati le na dvojen način: Ali so danes balkanske vlade prešibke, da bi se zoperstavile vojni furiji, ki so jo same razvtele, ali pa je sloga med evropskimi velevlastmi goljufna, hinavska in smejo balkanske vlade opravčeno upati na razkol v evropskem koncertu. V tem pa je resnoba sedanjega položaja na Balkanu in iz možnosti, da se za hrbtom oficialnih diplomatskih konverzacij gode zločinske spletke, ki gonijo balkanske narode v vratolomne pustolovščine, preži velika nevarnost, da se balkanska vojna razmahne v evropsko vojno za Balkan. Kako si je sicer razlagati napoved vojne, ki po večji verjetnosti izteče za balkanske države neugodno in ki je — naj je njen konec tak ali tak — za, nje v vsakem slučaju neuspešen, če je obnašanje evropskih diplomatov lojalno.

Če sedaj ki se zdaj vrše na Balkanu in zunaj Balkana, so tako resni in tako nevarni za avstrijsko ljudstvo, da jih moramo spremljati z vso bojaznijo in od krmarjev avstrijske države moramo glasneje kot kdaj prej zahtevati, da se ne dajo zvabiti v imperialistične pustolovščine in da ne pahnejo avstrijskega ljudstva v balkansko katastrofo.

Osemurni delovnik.

Leta 1910. je mednarodni kongres za zakonito delavsko varstvo, ki je zboroval v Luganu v Švici, izvolil posebno komisijo, ki naj bi preiskala delovni čas v neprekinjenih obratih in izdelala tozadevne predloge. Komisija je bila sestavljena iz strokovnjakov, vladnih zastopnikov, nacionalnih ekonomov, delavskih zastopnikov, tovarniških nadzornikov, podjetnikov, politikov itd. in se je sešla letos meseca julija v Londonu na posvetovanje. O uspehih svojega posvetovanja je poročala na mednarodnem kongresu za zakonito delavsko varstvo, ki je bil pred nekaj tedni v Curihi. Poročilo komisije je temeljito in obširno in je zlasti velike važnosti za strokovne organizacije. Komisija je prišla do zaključka, da prinaša skrajšani delovni čas naravnostne in gospodarske prednosti. V svojem poročilu prepričevalno zastopa ta sklep, ki ga ni storila kar tje v dan, temveč ki je plod dolgih, resnih študij obširnega materiala iz vseh dežel in poklicev in ogledovanja različnih obratov z daljšim in s krajšim delovnim časom ter mnenja izvedencev, delavcev in podjetnikov. Ali komisija ne naglašava velike važnosti skrajšane delovnega časa le za neprekinjene obrate, temveč zahteva krajši delovni čas za vse obrate.

V naslednjem hočemo podati najvažnejše točke iz poročila komisije. Najprej naglašajo poročilo, da je v neprekinjenih obratih brezpogojno potreben osemurni delovni čas. O tem so bili edini od malega zastopniki vseh dežel in vlad. Dvanajsturni šifit ima tako škodljive posledice, da je nemogoče delavstvo še dalje vplepati vanj. Vsi izvedenci so se izrekli za skrajšanje delovnega časa v interesu narodov, ljudskega blagostanja in zdravja, v interesu gospodarskega napredka. Ali ne le to, da je skrajšanje delovnega časa absolutno potrebno, izvedenci so edini tudi v tem, da je skrajšanje izvedljivo. Poročilo odseka jeklenega trusta Združenih ameriških držav, ki je zveza najsilnejših podjetnikov vsega sveta, pravi ob sklepu: »Naše mnenje je, da zmanjšuje dvanajsturni šifit delavno zmoglost delavstva in mu jemlje moč in moško silo«. Na drugem mestu pravi poročilo: »Ob dvanajsturnem šifitu ima delavstvo kaj malo časa za samovzgojo, za družinsko življenje, za počitek in razvedrilo ...

Ako delamo razumno za ohranitev delovne sposobnosti delavskega ljudstva, tedaj imamo najboljšo poročstvo za zdravo, inteligentno in s stvarjajočo silo obdarjeno prebivalstvo v bodočnosti.« Iz tega poročila jeklenih milijonarjev govori sicer edino le skrb za kokoši, ki ležejo kapitalu zlata jajca; ali če že ti spoznavajo, da je skrajšanje delovnega časa neobhodno potrebno in se zavzemajo za to, koliko bolj se moramo ogrevati za skrajšanje mi, ki nas vodijo do tega lepši, čistejši nagibi. Poročilo ameriških milijonarjev pristavlja tudi, da je ameriški kongres sprejel pred kratkim zakon, ki določa, da morajo biti vsa dela za državo izvršena le v obratih, kjer velja osemurni šifit. S tem zakonom bodo v najkrajšem času prisiljeni tudi ostali obrati, da uvedejo osemurno delo.

Zastopniki kemične tovarne Brunner, Mond in Comp. so pred komisijo izpovedali, da so se razmere med delavstvom glede treznosti in zdravja izdatno povzdignile po skrajšanem delovnem času. Gospod Crossfield, šef znane tovarne za milo in kemikalije v Warringtonu, je izjavil, da so bile gospodarske in trgovske pridobitve v njegovem obratu prav izdatne po skrajšanju delovnega časa in da so imeli delavci neprecenljive telesne in duševne prednosti od tega. Ne le v neprekinjenih obratih je skrajšanje dobičkonosno temveč v vseh obratih. Svoje mnenje poročilo pristavlja: »Na podlagi izkušeni ljudi, ki so delali po dvanajst ur kakor tudi po osem ur, po primerjanju razmer v onih delih dežele, kjer vlada še prav dolg delovni čas z onimi, ki imajo osemurnen obrat, sem se prepričal, da je to nasprotje takšno, kakor ono med barbarstvom in kulturo!« Tako govori angleški veleindustrijec. Podjetnik sir Alfred Mond izjavlja: »S primernimi organizacijami doseže podjetnik lahko boljše uspehe, če delajo njegovi delavci le toliko ur, kolikor je njihovo telo in njihov duh napolnjen s tvorno silo, kakor pa če se sčedi pri mezdah s tem, da se sili delavce delati preko moči, čez mejo najvišje delovne zmoglosti.«

Tovarna za stroje Mather in Platt je uvedla v svojem obratu, kjer dela 1200 delavcev,

osemurni delavnik, oziroma 48urni delovni tedn. Šef tovarne je izjavil komisiji: »Proizvajanje je le toliko časa gospodarsko, dokler delajo delavci z vso svojo delovno močjo. Delo, pozneje izvršeno, je gospodarsko manj vredno.« Značilno za naziranje Angležev je izrek tovarnarja, da se je sistem trojnega dnevnega šifita po osem ur tako izborno obnesel, da angleški podjetniki niti ne žele, da bi ta sistem uvedli še kje drugje. Ljubše bi jim bilo, da prihajajo vse prednosti skrajšanega delovnega časa le njim v prid. Največji podjetniki so konstatirali, da se je proizvodnja pri skrajšanem delovnem času povečala in da so delavci kmalu zaslužili enako tedensko mezdo, ne da bi jim bili zvišali zaslužek pri kosih.

Ameriški kongresni odsek je o priliki debato o carinski reviziji sklenil: »Papir je v obratih, kjer velja osemurni delovnik, najcenejši, ker je v teh obratih delo boljše in uspešnejše in to je posledica te metode.« Komisija je opozorila zlasti na raziskavanja profesorja Abbasa iz Jene ki je preiskal 253 delovnih izvedb: z enakimi stroji so dosegli ob osemurnem delavniku za štiri procnte višji uspeh nego pri deveturnem delavniku. Od istega rezultata so prišle tudi kemične tovarne v Egisu in drugod. Na Norveškem in še v nekaterih drugih deželah je v vseh kemičnih in elektrokemičnih industrijah uveden osemurni delavnik. K temu pristavlja poročilo: Povsod ima skrajšan delovni čas za posledico najboljše gospodarski in naravstveni uspeh in nasprotovanje skrajšanemu delovniku izvira le iz globoko ukoreninjenih predsodkov. Tudi ni res, da povzroča prehod od daljšega h krajšemu delovnemu času, prehod od dvojnega šifita k trojnemu tehnične težkoče.

Nekaj parlamentarcev ter dva mirovna sodnika sta dokazala komisiji, da je osemurni šifit v plavžih in jekl. topniškah izveden »ne le v zadovoljnost podjetnikov in delavcev, temveč si delavci zaslužijo mnogo več kakor oni, ki delajo še po 12 ur. Komisija je obiskala plavže v Middlesbroughu in se je lahko o učinkih osemurnega delavnika prepričala na lastne oči; v plavžih je zaposlenih 2000 delavcev, ali niti eden ni rekel, da želi prejšnji sistem dela. Finski zastopnik je zahteval zlasti za delavce na žagah, v papirnicah in v tovarnah lesnih snovi osemurni delavnik, ker visoko število nezdov v teh obratih je posledica dolgega delavnika.

Vsi ti vzroki so privedli komisijo do sklepa, da prosi vlade, naj uvedejo zakoniti osemurni delovnik in sicer »v interesu telesnega in naravstvenega dobrobita delavstva in v socialnem in gospodarskem interesu.« Žal, da so na kongresu konstatirali, da na Avstrijskem, v Nemčiji in v Švici v doglednem času ni mogoče uvesti osemurni delavnik. Tukaj morajo pač strokovne organizacije izvršiti ono delo, ki ga močijo vlade.

Ali sem „Zarji“ že pridobil novega naročnika?

no, saj razumete, in če tikataka ura, je mnogo bolj domače.

— To je res, — sem odvrnila tako živahno, da se je žena prestrašila. — Pravo ste zadeli. Mnogo bolj bistroumni ste, kot sem mislila. Toda kdaj je dama navila uro?

— O petih. Malo preden sem odšla iz hiše.

— O! Pa je vedela, da odhajate?

— Mislim, da je vedela, zakaj ko sem dala klobuk na glavo, sem ji zaklicala da je pet in da odhajam.

— Tako zaklicali ste ji to? Ali je dama kaj odgovorila?

— Da, prišla je v dvorano, potem je govorila z menoj. Vprašala me je, če natančno vem, da je že pet, kar sem ji potrdila in ji povedala, da sem opoldne naravnala kuhinjsko uro. Potem ni ničesar več rekla in takoj nato je bila salonska ura.

Česar človek ne izve od najneumnejše in najupornejše priče, če ima le potrpljenje in prav izprašuje! Izvedela sem, da je ura začela teči po petih, da je bila ura pravilno naravnana in da je nudila nepobiten dokaz za čas, kdaj se je prevrnila omara. To je bilo velikanske važnosti! Bila sem tako srečna, da sem se ženi še enkrat nasmehnila.

Ona pa je vzklila prestrašeno: — Saj tega ne boste nikomur pravili, ljuba gospodična? Sicer bodo od mene še zahtevali, naj plačam razbito posodo.

Zasmejala sem se tretjič, da ji dam poguma. Toda brez uspeha. Razum žene je bil zopet ves zmešan in venomer je le tožila.

— Oh, — je vzdihovala, — ko bi te gospe ne bila nikdar videla! Ne bi bila tako zmešana. Moja glava, moja uboga glava! Zakaj pa je dejal njen mož, da je opolnoči prišel z njo v hišo? Kako je mogel kaj takega reči? Saj je bila vendar ves čas v hiši zaprta. Morda je tako iz enakega vzroka kot Vi, da ne bi bila okregana? Toda, zakaj bi se zavzemal zame tak imeniten gospod?

A. K. GREEN:

Sosedov dom.

— Da, klobuk je bil prav lep.

— Zakaj pa je prišla na stranske duri? Tako fina dama?

— Saj je vendar vedela, da nimam ključa od glavnih vrat. Bila je tako ljubezniva in prijazna z menoj, prav nič prevzeta. Hotela je sama ostati v hiši in rekla sem ji, da se bo kmalu stemnilo in da še nisem gotova s pospravljanjem zgornjih sob. Smejala se je in dejala, da ni nič zato. Teme da se prav nič ne boji in če bi drugače ne bilo mogoče, hoče vso noč sama ostati v hiši in čitati; prinesla si je knjigo s seboj ... Ali niste nekaj rekli?

— Ne, ne! Le naprej pripovedujte!

— Da, knjigo je hotela brati, preden leže k počitku. In prav nič nisem mislila, da se ji kaj zgodi.

— Seveda ne, kako bi si tudi kaj takega mislila! In pustili ste gospo samo v hiši in odšli. Prav nič se ne čudim, da ste se pošteno prestrašili, ko ste jo ugledali drugo jutro mrtvo.

— Moj Bog, kako sem se prestrašila! Bila sem se tudi zelo, da bi bila kregana, ker sem jo spustila v hišo. Toda njene smrti nisem za krivila. Pustila sem jo samo in odšla! Mislite, da se mi bo kaj zgodilo, če se izve?

— Ne! — sem odgovorila in se zamislila v nespametno bojazen ženske. — Kaj takega se ne kaznuje. Saj vendar niste vedeli, da se bo omara prevrnila. Ali ste vrata zaklenili za seboj, ko ste odšli?

— Da, ukazala mi je tako.

Dalje nisem mogla z besedo, tako sem bila iznenadena, ker je postajala zadeva vedno bolj skrivnostna. Ženska me je začudeno pogledovala, premagovala sem se siloma in se trudila, da nadaljujem pogovor.

— Zakaj pa je ostala v hiši?

— Zakaj? tega ne vem. Rekla mi je nekaj,

da mora biti tam, ko se vrne gospod Van Burnam. Vsega nisem razumela. Imela sem še mnogo opraviti in nisem utegnila o tem razmišljati.

— Ali je imela dama s seboj zavoj?

— Ne vem. Rekla je, da ima nekaj jestvin s seboj, pa nisem nič videla.

— Premotil Vas je gotovo denar, ki Vam ga je podarila. Zakaj denar Vam je dala, kaj ne?

— Pa ne veliko, res ne veliko! In bi ga tudi ne bila sprejela, če bi mi ga ne bila dala prijazno in bi ne bila pri tem tako vesela. Uboga gospa! Prava gospa, prav zares!

— Bila je radostna? Rekli ste, da je bila vesela, radostna?

— Da, gospodična moja. Saj ni vedela, kaj jo čaka. In tudi pela je, ko je šla po stopnicah navzgor.

— Hm, šla je torej gor, preden ste zapustili hišo?

— No seveda v kuhinji vendar ni mogla ostati.

— Ali je niste več videli?

— Ne, toda slišala sem jo, ko je hodila gor semtertja.

— V sprejemni sobi?

— Da, tudi v sprejemnici.

— Sami niste šli v zgornje nadstropje?

— Ne, imela sem spodaj dovolj opravka, zgoraj pa nisem imela ničesar iskati.

— Kdaj ste odšli?

— Ob petih. Vedno grem ob petih domov.

— Kako ste vedeli, da je bilo pet?

— Pogledala sem na kuhinjsko uro. Ob dvanajstih sem jo navila in naravnala, ko sem slišala tvorniško piščal.

— Druge ure niste navili?

— Kaj pa še, imela sem vendar dovolj drugega opravka; pa naj bi navijala ure v hiši.

Ženska je v resnici izgledala tako začudeno, njene oči so me zrle tako odkrito, tako pošteno, da nisem dvomila nad njenimi besedami. Čutila sem zadoščenje — sama pravzaprav.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Klerikalci in gasilci.** »Slovenec« zagovarja škandalozno razdeljevanje gasilskih podpor in njima žale besede zoper ostudno pristranost deželne odbora, ki pri podeljevanju tujega, deželi le zaupnega denarja ne vprašuje po potrebi in vrednosti gasilskih društev, temveč po političnem mišljenju njihovih vodstev. Postopanje deželne odbora je taka nizkotna sirovost, tak nemoralen terorizem, da ga nihče ne more zagovarjati. Ampak »Slovenec« ga celo odobrava in trdi, da je na strani deželne odbora — pravica. Gasilska društva da bodo odslej podrejena županstvu, ki mora vsako leto pregledati njihove račune in o tem poročati deželnemu odboru. Gasilski donesek do društvom in občinam izplačeval deželni odbor iz gasilskega zaklada na podlagi istinitih dokazane potrebe in njega uporabo nadzirati. Če je tuintam vladal nered, je prav, da se nered odpravi. Ampak kako se vjema s »Slovenčevim« opravičevanjem dejstva, da je tajništvo klerikalne stranke razpošiljalo po deželi okrožnice, v katerih izpraznjuje svoje zapuščine po strankarski pripadnosti voditeljev gasilskih društev. Kako se s »Slovenčevimi« trditvami vjemajo besede znanega klerikalnega uskoka Strnada iz Ilirske Bistrice, ki je nekemu gasilcu cinčno izjavil: »Zastonj čakate na podporo: dobila jo bodo samo klerikalna društva!« Ali je klerikalizem kvalifikacija za gasilstvo? Ali je uvažanje ostudne korupcije odprava nereda? Dejanje deželne odbora je taka nezasišana zloraba uradne oblasti v strankarske svrhe, da mora mreže z oči potegniti tistim zaslepljenecem, ki so capljali za klerikalno stranko. Klerikalno kupovanje duš mora slehernega človeka navdati z gnusom.

— **Sodrugl poljsko-šolskega okraja, pozor!** V nedeljo 13. oktobra bo sestanek sodrugov zgoraj navedenega okraja v gostilni pri »Bončarju« točno ob devetih zjutraj. Ker je črni red zelo važen ter bo po njegovem izpraznjen predavanje, se naju vabijo vsi sodrug, da se ga gotovo udeležijo. Sodrug, agitirajte za množično udeležbo.

— **Zaljubljen franciskan.** Po Spodnji Šiški govore čudne stvari o nekem ljubljanskem franciskanu. Može se je menda zagledal v nekoga dekleta, pi bi rad bil na vsak način okusil prepovedane ljubezni grešno slast... Toda pobožni mož je pri tem prezrl vsa pisana in nepisana pravila ljubezenske etikete, pa si je za »camera charitatis« izbral prav neprikladen prostor — javen gostilniški salon! Zapisano je sicer: »Gorje tistim, po katerih pride pohujšanje; kajti bolje bi bilo, da se jim operti mlinski kamen okrog vratu ter se jih potopi v globljo morja.« Toda franciskan je mislil, da je tudi on iz krvi in mesa. Brezdvomno saj to smo zmerom rekli, kadarkoli so klerikalni svetohilnici in hinavci pobožno zavijali svoje oči ter se v svojem napuhu povzpeli nad druge. Toda bojimo se, da zaljubljeni franciskana to spoznanje in pa spomin na Reininghausov salon ne bo prav nič motil, da bo pri prvi priliki zopet grmel proti npravi pokvarjenosti socialnih demokrajov.

— **»Matica Slovenska« svojim p. n. gg. poverjenikom in članom in drugim.** Matičine knjige za 1912. leto so že deloma tiskane, deloma gre njihov tisk h koncu, a članov se je priglasilo dozdaj nenavadno malo. Zato prosi Matica vse tiste mnogoštevilne gg. poverjenike, ki še do zdaj niso pobrali in poslali udnine za tekoče leto, naj to nemudoma store. Enako prosi vse p. n. gg. prejšnje člane, ki ji pošiljajo udmino direktno, naj se je kmalu spomnijo. Vabi pa tudi vse tiste, ki še niso njemu udje, naj pristopijo v krog njenih članov. Udmina znaša letno za Slovence 4 K, za Hrvatse 3 K. Plačuje se naprej. Knjižni dar bo zlasti, kar se tiče beletrije, za leto 1912 jako bogat.

— **Slovensko deželno gledališče.** Jutri v četrtek, dne 10. oktobra, se vpizori prvič »Veliki mrtveč«, veselo-žalostna zgodba pesnika Cederlunda, ki je po preudovitnem naključju doživel svojo posmrtno slavo in postane nazadnje pod drugim imenom ravnatelj lastnega maza. Cederlunda igra gospod Bohuslav, ki se je našemu občinstvu že izza svojega prejš-

nje delovanja na Slovenskem gledališču priljubljen, njegovo ženo in žalostno-veselo vdovo igra gospa Danilova, ki nastopi v prvič v drami; prvič v tej sezoni se pokaže tudi gospa Seifilova v manjši vlogi, ki pa zahteva umetniške izvedbe; slavno občinstvo bo imelo tudi priliko, spoznati novega člana g. Bratino, Slovenca, ki je bil doslej v Trstu. Predstava je za abonente par.

— **Slovensko gledališče.** V torek dne 8. oktobra so peli komično opero v 1. dejanju češkega komponista Viljema Blodeka »V vodnjaku«. Dejanje je lirsko romantično vsebine in se vrši v bližini vasi. Nanaša se na narodno vero, žda v kresni noči vidi dekle od usode in namenjenega ženina v vodnjaku. Dekle Jerica izve to od stare vedeževalke in sklone pogledati v vodo. To pa je tudi znano vdovcu Jurju, ki je zaveroyan vlepaga dekleta, o tem ve tudi mladi Janko, Jeričin fant. Jurij pade v vodnjak odkoder ga rešijo vaški fantje, Janko pa velja odslej za ženina lepe Jerice. — Kakor dejanje je tudi muzika pristno narodna in priprosta, prepletena z lirskimi motivi, veselo romantična, segava in ljubezniva. Opera je silno prijetno vplivala na občinstvo, ki je burno izražalo svoje zadovoljstvo solistom in zboru. Krasno in čisto je odpela svojo lirsko partijo gđ. Richterjeva, ki je imela vlogo Jerice. Segavo je nastopil g. Krizaj v vlogi Jurja, in se je njegov krepki in lepi glas uveljavil popolnoma. Janka je pel novo angažirani tenorist-domačin gosp. Kovač, ki ima prijeten, mehak glas in lep nastop. Dobro je pela vedeževalka gđ. R. Perslova. Zbor je bil vrl, istotako orkester. Žal, da gledališče ni bilo polno. — Zatem so ponavljali »Možička«.

— **Kako se prosti prenočišče, da se ga sgarano dobi.** »Slov. Narod« poroča pod tem naslovom iz Metlike: Dne 29. septembra sta prišla v Metliko k zgradbi železnice iskati dela Hrvaťa Mate Milohnoja in Pavel Javor iz Brnija, odnosno iz Jezeran. Do večera sta popivala in se nista brigala za prenočišče. Ker ga nista dobila, sta šla v kantino nazaj in pila naprej. Med tem sta grozila s požigom takole: Ja ču sve Kranjsko zapaliti, kad nemam ja kvartera, ga i ni jedan Kranjac neče imati. Svečom ču zapaliti još danas, jebem jim svetca. Tko mi hoće šta, ja imam revolver na 12 susi; pa makar sam odmah hin! ja ču zapaliti sve. — Nista še končala te čarodejne formule, sta se že prikazala dva bajoneta in oba Hrvaťa sta dobila »kvartar« brez odloga.

Kinematograf »Ideal«. Včeraj se ni mogel predvajati Asta Nielsen-film »Mrtvaški ples«, ker ni slika pravočasno došla. Ako ta film še danes ne pride, se bode predvajala moderna drama »Eva«.

Ljubljanski občinski svet.

Ljubljana, 8. oktobra.

Župan dr. Tavčar odvarja sejo ob šestih zvečer in konstatira sklepčnost. Za overovatelja imenuje občinskega svetnika Planinška in Štefeta. Občinski svetniki Etnin Kristan, Kos in Marinko so opravičili odsotnost. Župan odgovarja na razne interelacije.

Zapisnika se odobrita.

Prošnje za sprejem v občinsko zvezo.

Poroča gosp. dr. Zarnik. Skoro vsi prosilci se sprejmo v občinsko zvezo. Nekaterim prosilcem se sprejem odreče.

Poročila personalnega in pravnega odseka.

V nadzorovalni odbor meščanske imovine se izvoli trgovec g. Blaž Jesenko.

Za zastopnika mestne občine v odbor »Slov. Filharmonije« se izvoli gosp. Fran Trdina, knjigovodja. Pripomni pa se, da mestna občina nima zadostnega zastopstva glede na podporo, ki jo daje »Slov. Filharmoniji«.

Občinski svetnik dr. Ambrosič izjavi, da bodo glasovali Nemci proti, češ da je podpora za »Filharmonijo« prevelika in pa zato ker Nemci namajo zastopnika v odboru.

Ustanova 500 K za obisk obrtne šole se razdeli v dve po 250 K, pravico do nje imajo le obiskovalci obrtne šole v Ljubljani.

nesrečna pesnika Dragotin Kette in Murn-Aleksandrov.

Se tik pred pesnikovo nenadno smrtjo in celo še nekaj ur po njegovi smrti, je vse kazalo, da ga pokopljejo natihem, brez cvetja in petja, tako kakor so leto poprej nesli k zadnjemu počitku enega največjih slovenskih umetnikov, Ivana Groharja, ki ga je spremilo do groba le par zvestih, resnično pravih prijateljev. Anton Aškerc pa še teh osebnih prijateljev ni imel. Šele v zadnjem hipu, pod pritiskom posameznih ljudi in pa časopisja se je Ljubljana vdrnila ter je napravila mrtvemu pesniku zares veličasten sprevod, kakor se je spodobil zanj. Komaj pa so šodobro utihnila nadgrobni govori, se je začelo javljati nekaj tako odurnega, nizkotnega in umazanega, da je bilo celo za naše kraje in razmere nekoliko preveč. Naši ljubljanci so namreč siekli svoja žalna oblačila ter so hitro in popolnoma pozabili, da so pokopali pesnika. Naš politični strankarski boj na Kranjskem je sam ob sebi nekaj naravnega in potrebnega, ali zadobil je tako neverjetno umazane oblike, da niti grobovi pesnikov niso več varni pred blatom, ki brizga od vseh strani in na vse strani. Stvar se je takole vršila: Na svetu, in tudi na Slovenskem žive posebne vrste ljudje, ki se imenujejo svobodomisleci. Iz same gorečnosti za svobodno misel so napravili iz nje kar novo cerkev in novo vero, samo da so zamenili znamenje svetega križa z znamenjem svete mače. In razlika je tudi še v tem, da je cerkev Svobodne Misli dolgočasna, pusta, brez poezije in brez poleta. Ti svobodomisleci pa so iznašli, da je bil tudi Anton Aškerc svobodomiseln in da je najbrž celo nosil na ovratnici sveto Mačeho, kar pa še ni natanko dokazano. In takoj so začeli tej svobodomiselnosti graditi spomenik do zvezd

Služba mestnega arhivarja se vsled smrti Antona Aškerc razpiše; služba se nastopi 1. januarja 1913; arhivar bo v 10. činovnem redu; prosilec mora dokazati zadostno književno izobrazbo.

Obč. svet. dr. Zajec predlaga, da se služba tako dolgo ne razpiše, dokler ne bo uvedena nova službena pragmatika. Predlaga se dve resoluciji, da se sploh ne razpiše nobeno mesto, dokler ni uvedena službena pragmatika in da naj župan pospeši uvedbo nove službene pragmatike.

Klerikalno hienstvo.

Dr. Zajec nadaljuje govor in z nezasišano hladnokrvnostjo obrekuje mrtvega Antona Aškerc, češ da ni hodil redno v arhiv, ampak je prihajal, kadar se mu je poljubilo.

Občinski svetnik Pustoslemšek: To ni res! Dr. Zajec umolkne, se ozre z dolgim pogledom na svetnika Pustoslemška in pravi: Oglasite se pozneje za besedo!

(Med vsemi dostojnimi občinskimi svetniki in na galeriji se opaža splošno ogorčenje nad nezasišanim hienstvom.)

Ob splošni napetosti izjavi župan dr. Tavčar: Z vso odločnostjo moram zavrniti nekatere trditve dr. Zajca. Popolnoma neresnično je, da je Aškerc hodil v urad, kadar je hotel, da je delal, kar je hotel, ampak res je, da je opravljal svojo službo vestno in vzorno!

Viharni klici: »Tako je! Sram Vas bodi, da ne pustite mrtvega človeka v miru! Sramota! Fej!«

Galerija hrupno protestira proti hienjskim izjavam dr. Zajca.

Ta nenadna demonstracija pa pripravi klerikalce ob vso pamet. Dr. Zajec besno kriči, Štefe skuša še prekriti, Ložar, žrtetajoč od jeze, se dvigne iz sedišča in kriči kakor za stav. Slednjič prično klerikalci še srdito razbijati po klopih.

V vsej zbornici vrešči oglušen hrup. Vsi dostojni občinski svetniki in galerija viharno protestirajo proti klerikalnemu hienstvu. Župan zvoni.

Klerikalci besno kriče na župana, nakar izjavi župan dr. Tavčar:

Izvajanja dr. Zajca sem smatral z napad na človeka, ki leži v grobu!

(Viharno odobravanje v zbornici in na galeriji. Klerikalci besne in razbijajo kakor obsedeni.)

Župan dr. Tavčar: Konstatiram, da je Aškerc vestno opravljal svojo službo še tedaj, ko je bil smrtno bolan! (Viharno odobravanje. Klerikalci so vsi iz sebe.)

Rekord je dosegel med klerikalci zopet gospod Štefe, zvesta po sta mu sekundirala gospoda dr. Zajc in Ložar.

Župan pokliče obč. svetnika Pustoslemška in Štefeta k redu.

Dr. Zajec (županu): Škandale provocirate! Župan dr. Tavčar: To vendar ni provocacija, če zavrnem neopravičen napad! Moral sem zabraniti trditve, kakor da bi bilo arhivsko mesto za Aškerc postranska stvar.

Dr. Zajec: Hribar je to trdil!

Župan dr. Tavčar: Potem je bil tudi Hribar v zmoti!

Polagoma in po mnogem županovem zvonenju se je splošna ogorčenost proti klerikalnemu hienstvu poglobila; umolknilo so tudi klerikalci.

Pri glasovanju se je sprejel odsekov predlog; dr. Zajčev predlog in resolucija sta se odklonila; zadnji resolucijo je dr. Zajec sam umaknil.

Ko se odklonita dr. Zajčev predlog in resolucije, dr. Zajec zopet gode.

Župan dr. Tavčar: Gospod dr. Zajec, zakaj se tako radi prepirate!

Poročilo finančnega odseka.

Na predlog občinskega svetnika Kregarja se odstavijo z dnevnega reda naslednje štiri točke: računski sklep mestnega zaklada za leto 1911, meščanske imovine, ubožnega zaklada in splošnega ustanovnega zaklada. In sicer zato, ker jih je treba še preštudirati in ker bi se debata o njih preveč zavlekla. Postavijo se na dnevni red prihodnje seje.

in čez, tako da je bila njegova prava in zaslužena pesniška slava komaj še krtna. Jaz sem pa mnenja, da ni prav nobena posebna zasluga, če je človek svobodomislec, prav tako mala zasluga, kakor če je žid ali mohamedanec. In po mojem mnenju tudi ni prav nobena zasluga, če kdo brani in zagovarja svoje svetovno naziranje, temveč je naravna in enostavna dolžnost vsakogar, ki neče biti ne strahopetec, ne koristolovec. Časih je to težavno, ampak toliko težavno vendarle ne, kakor obrniti ogledalo narobe, da bi človek sam svojega obraza več ne videl. — Kranjski svobodomisleci in kranjski katoličani pa so bili ob Aškercovi smrti vse drugačnega mnenja. Kajti tudi kranjskim katoličanom je bil svobodomislec Aškerc važnejši od pesnika Aškerc in začeli so pljuvati na njegov grob, kakor da bi imeli pred seboj samega živega Ribnikarja. Krstili so ga za »tovariša Ferrerjevega, za portugalskega republikanca, ki cerkve ruši ter nedolžne menihe in nune ob belem dnevu na meh odira, za anarhista in puntarja«. — Na ta način smo dobili od ene strani svetnika-mučenca od druge pa krvave rabeljane; samo Aškerc ni bilo nikjer več. Nečedni boj ob komaj zaprtem grobu se je že nekoliko polegel in čas je, mislim, da si napravimo pravo in verno podobo pesnikovo, ki so jo bile zabrisale nepoklicane roke. — — —

Ob Aškercovem nastopu — skoraj trideset let bo že tega — je vladala v slovenski poeziji in sploh v slovenski književnosti velika suša in revščina. Če bi sodili vso slovensko kulturo le po književnosti, kar bi bilo zelo nepak, bi bila tista leta, nekako od 1880—1890, tako brezpolna kakor kraško kamenje. Učenec Josipa Stritarja, ki je poznal in spoštoval sa-

Avgust Eder se izpusti iz najema hotela »Tivolij«, ker je njegova žena bolna. »Tivolij« se da nadalje v najem Aleksandru Högru, s katerim se sklene zakupna pogodba za dobo štirih let od 1. novembra dalje. Kavcija 5000 K, ki jo je položil Avgust Eder, ostane tako dolgo, dokler je ne nadomesti novi najemnik Aleksander Höger z enako svoto.

Jakopičev paviljon.

Akademični slikar gospod Rihard Jakopič ponuja občini v nakup umetniški paviljon pod pogojem, da mu občina odkupi paviljon in mu ga izroči v svrhu nadaljnjih razstavnih prireditev. Kot kupne pogoje stavi, da občina prevzame dolg pri Tenniesu ter njemu plača 20.000 K. Poročevalec je prebral Jakopičovo ponudbo, iz katere je razvidno, da je izdal Jakopič sam 24.000 K za paviljon, ki ga je gmotno popolnoma izčrpal.

O ponudbi je poročal občinski svetnik Milohnoja, ki je s »težkim srcem« priporočal občinskemu svetu, da se Jakopičeva ponudba odkloni. To se je tudi zgodilo!

Poročevalec Smole poroča o prošnji Andreja Tonija in tovarišev za nakup mestne senožeti v Mestnem logu v svrhu poljedelstva. Prošnji se ugodi; senožet se da v najem za dobo petih let proti 150 K letne najemščine; izjemoma se dajo tudi smeti zastoni.

Poročevalec Mally predlaga, da se da 1500 K doneska k troškom za kurjavo v Lichtenurničnem zavodu. Sprejeto.

Poročevalec Milohnoja predlaga, da se da šoli na Prulah 450 K za nabavo glasovirja in 100 K za prirejanje božičnice. Poročevalec se tudi pridruži predlogu občinskega svetnika Jegliča, da se zgradi dva paviljona pri šoli na Prulah. Sprejeto.

Dr. Janko Pretnar se imenuje za učitelja francoščine in slovenščine na hieju.

Dotacija na mestnih solah.

Računi o porabi dotacije na raznih mestnih solah za leto 1911/12 se odobre.

Dimnikarski okraj.

Deželni vladi se priporoča, da imej Ljubljana le en dimnikarski okraj. Nadalje naj vlada upošteva pri oddaji dimnikarskih del pri državnih poslopih le ljubljanske dimnikarje.

Poročila otepševalnega odseka.

V tivolskih nasadih se napravijo napisne tablice, ki bodo pritrjene na železnih drogih, ki bodo pričvrščeni na betonske podstavke, pogreznjene v zemljo; v ta namen se dovoli 395 kron kredita. Na Gradu se skleneta napraviti dve orientacijski mizi za 880 kron, a se izvršitev vsled slabih financ odloži na nedoločen čas.

Svetnik Štefe govori za orientacijske naprave.

Kar se tiče okrašenja oken in balkonov s cveticami, bi moral dobiti prvo darilo dekliški licej, potem rotovž in deželni dvorec. Toda vsa ta poslopja pri nagradah ne pridejo v poštev, ker so javna poslopja. Zato se je dala prva nagrada 50 kron g. A. Gjudu na Kongresnem trgu, druga nagrada 40 kron gospe Tratnikovi na Sv. Petra cesti in tretja nagrada 30 kron Mariji Simonškovi v Komenskega ulici. Nekateri krasilci oken so dobili pisnena priznanja. V bodoče se bodo razdeljevale nagrade tako kakor v Pragi.

Glede na ureditve parka na trgu Tabor se se sklene, da se preštudira vprašanje, ali naj se del sveta parcelira, drugi del pa spremeni v trg.

Za razne potrebščine mestnega gozdarstva se dovoli 2000 K.

Računski sklep mestne zastavljalnice za leto 1911 se odobri in se blagajniku podeli absolutorij.

Interpelacije

na župana so stavili klerikalni občinski svetniki in obč. svetnik Kamillo Pammer.

Konec javne seje ob osmih zvečer. Sledi tajna seja.

Anton Aškerc in njegova doba.

Predaval Ivan Cankar v »Ljudskem odru« v Trstu dne 5. oktobra 1912.

Lepo je in pravično, da je tržaško slovensko delav. priredilo slavlje v spomin enemu največjih mož kar jih je kdaj rodila slovenska mati. Vendar pa se mi zdi primerno, da bi, kakor je drugače ob takih prilikah navada,bral kak frazast slavošpev, ki ne pomeni nič in ki je komaj za uho prijeten. Temveč boljše se mi zdi, če poskusim vam podati vsaj približno verno sliko pesnika samega, njegovega dela in pa dobe, v kateri je živel. Ako torej ne bo zvenela vsaka beseda kakor golo oboževanje, tedaj nikar ne mislite, da ne cenim pesnika tako visoko, kakor ga vi cenite in kakor ga bodo cenili poznejši rodovi, ampak pomislite rajši, da so bili, so in bodo vsi slavošpevi zlagani in hinavski, zakaj nikoli in nikjer niso živeli med nami čisti bogovi, temveč ljudje od mesa in krvi, z vsemi človeškimi čednostmi in grehi, ki je zanje odgovoren čas, v katerem so živeli in pa razmere, v katerih so zoreli in dozoreli.

Letošnje poletje je umrl v Ljubljani slovenski pesnik Anton Aškerc. Umrl je v deželni bolnici, skoro popolnoma osamljen in zapuščen. Tako osamljen, da nekatere zanimive posameznosti o njegovih zadnjih urah še sedaj niso doznane in pojasnjene. Nekateri n. pr. trdijo, da mu je bilo razpelo vsiljeno v roke, drugi spet pravijo, da ga je zahteval sam, ali pa vsaj, da ga je rade volje sprejel. Mogoče je res, da je v predsmrtni qnemoglosti in bolečini sam posegel po njem; zaželel si je pač v svojem trpljenju tolažbo in najbolj čudno ni, če je videl in našel to tolažbo v podobi križanega Kristusa; tako sta storila pred njim tudi naša mlada in

mo zunanjo obliko, so kovali plehke in prazne verzje; da se je le rimalo — rimalo po ribniško pa so bili verzi in je bila pesem. Vse je bilo gladko, sladko, zlizano kakor nedeljska frizura. Imen teh pesnikov ni potreba naštevati, saj so že itak pozabljeni, tudi imena tistih, ki še žive in še pišejo. Le dvoje pravih pesnikov je takrat živel: Pagliaruzzi-Krilan in Franc Gestriin, ki sta oba umrla neslavljena in nečedešena, najbrž zato, ker sta bila res pesnika. — Tudi Simon Gregorčič je še živel in je še pel, toda kolj po prvi knjigi je njegova moč pešala, tako hitro pešala, da je bil kanalu samo še svoj plitek in površen posnemalec, da navsezadnje ni znal niti več slovenske slovnice in ni stal nič višje, nego kak Cimperman ali Jesenko, ali Funtek ali Gangl. — V to cukrenost in vodenost je naravnost s pestjo udaril Anton Aškerc. Cello desetletje, preden je izdal svojo prvo knjigo — in to je bilo l. 1891. — se je podpisaval z imenom Gorazd. Že to ime samo je zvenelo vse drugače nego pa imena različnih tedanjših Solzešlavov, Tugomirov in Milivojev. V Gorazdu ni bilo nič tiste skisane in zlagane, vase zaljubljenosti in sebe objokajoče solzavosti, ki je prepevala mile nagrobnice nesrečni ljubezni, preminolemu hrošču in mrtvi žabi. Če se je Gorazdu hotelo, da napiše verz, je hotel obenem tudi nekaj povedati, in sicer tako povedati, da je držeč. Skoraj je imel človek občutek, da je samozavestno zapisano pod vsako pesnijo: »Tako je bilo, pa nič drugače!« Trdo in težko udari vsaka beseda, če pretrdo in pretežko. Podobe so jasne, enostavne, brez pisanih olepšav, brez besedičenja — prijel bi jih človek; vse je kakor od kamna, solidno, resno in moško. Popolno, naravnost demonstrativno nasprotje mehkoobi in zgovornosti Gregorčiča. (Konec prihodnjic.)

Stajersko.

— Trbovlje. Ker se vrši v četrtek dne 10. oktobra razširjena seja zaupnikov, diskuzija za ta dan odpade.

— Pevske vaje v Trbovljah. Sodrugi pevce naznanjamo, da se vrše redne vaje pevskega zbora vsak petek. Z ozirom na veselico, ki se vrši dne 27. oktobra v Zagorju, opozorjamo vse pevce, naj se vaj redno v polnem številu udeležujejo.

— Javen shod v Trbovljah. V nedeljo dne 13. oktobra 1912 se vrši ob 3. uri popoldne na dvorišču »Delavskega doma« velik javen rudarski shod. Vse zaupnike in sodrugi sploh pozivljamo, naj z ozirom na bližajoče se volitve v rudarsko zadrugo in volilnih mož za bratovsko skladnico razvijejo čim intenzivnejšo agitacijo za obisk tega shoda. Shod se vrši ob vsakem vremenu.

— Odkrita premogovna zaloga. V bližini Sevnice so odkrili premogovno zalogo, ki jo bodo takoj začeli izkriščati.

Goriško.

— Surov delovodja. Iz Podmelca nam pišejo: V tukajšnji tovarni g. Križniča je med drugimi zaposlen za delovodjo neki Komar. Kar ta človek dela z delavci, presega že vse meje. Ni mu dosti, da priganja uboge delavce, da mu delajo kakor živina, ima tudi to veselje, da marsikateremu zasoli gorko zaušnico. Preklinjanje, zmerjanje in najostudnejše psovke na račun delavcev so pri njem na dnevnem redu. Vse to dela pod varstvom med ondrotnimi lastniki jabolk dobro znanega človeka, ki je tudi uslužben na prvem mestu v tovarni; temu so zaušnice že nekdanj grenile življenje, bodo pa tudi Komarju. Vprašamo g. Križniča, ali dopusti še nadalje, da bosta omenjena dva človeka delavce klofotala in zmerjala?? Zahteva njegov delavski red tako? Če ta opomin ne bo pomagal, nastopimo proti njima z drugim učinkovitejšim sredstvom.

Zadnje vesti.

VOJNA NA BALKANU.

ČRNA GORA JE NAPOVEDALA TURČIJI VOJNO.

Napoved.

Cetinje, 3. oktobra. Črnogorski poslanik na porti Plamenac je izročil Turčiji noto naslednje vsebine: Ker se Turčija brani izpolniti upravičene želje Črne gore in rešiti sporna vprašanja med obema deželama, ne preostaja Črni gori nič drugega, kakor da si z orožjem v roki poišče svojo pravico.

Čete so prekoračile mejo.

Cetinje, 9. oktobra. Včeraj jutraj se je raznesla po mestu vest, da je vlada sklenila pretrgati vse diplomatske zveze s Turčijo, svojega zastopnika v Carigradu Plamenaca odpoklicati in članom turške legacije v Cetinju dostaviti potne liste. Ti odločni koraki vlade niso prebivalstva zelo presenetili, ker je bilo vse trdno prepričano o izbruhu vojne in ker je tudi vlada priobčila v uradnem listu noto, ki ni puščala nikakršnega dvoma o njenih vojnih namelih. V tej noti pravi vlada, da je čakala Črnogora do skrajnih mej potrpežljivosti, da se je vsikdar uklonila nasvetom velevlasti, a da je sedaj njena potrpežljivost izčrpana. Ne more več gledati, kako se nabirajo turške čete ob njenih mejah in jih ogrožajo in tudi ne more več trpeti gospodarskega oškodovanja, ki ga ji povzroča ta položaj. Črnogora je prisiljena, da napravi konec tem razmeram. — V tukajšnjih dobrih poučenih krogih trdijo, da je Črnogora storila odločilni korak v sporazumu s Srbijo, Bolgarijo in Grško. Baje je neka določba pogodbe balkanske zveze naročala Črni gori, da mora storiti prvi korak, ker najlažje prevzame odgovornost. Črnogorska vlada je že vse potrebno ukrenila za pohod svojih čet na turško ozemlje. Čete so že prekoračile mejo. Vojni minister je po dolgem posvetovanju v kraljevem gradu zapustil v ponedeljek s svojim spremstvom Cetinje ter šel na mejo proti Albaniji.

Turški poslanik odpotoval.

Cetinje, 9. oktobra. Turški poslanik je z vsemi uradniki včeraj popoldne zapustil Cetinje. Do avstrijske meje je dobil običajno spremstvo.

Kralj in prestolonaslednik v glavnem taborišču.

Cetinje, 8. oktobra. Kralj in prestolonaslednik Mirko sta danes popoldne odpotovala v glavno taborišče v Podgorici.

Vtisk vojne v Peterburgu.

Peterburg, 9. oktobra. O izbruhu balkanske vojne je sedaj tukaj povsem mirno. Včeraj popoldne došle vesti iz Cetinja so napravile globok vtisk, a niso povzročile nikakršnega razburjenja.

Črnogorski poslanik odpotoval.

Carigrad, 9. oktobra. Črnogorski poslanik je po naročilu svoje vlade prekinil stike s portu in se pelje z ladjo v Kostanoe.

Vtisk v Berlinu.

Berlin, 9. oktobra. Z ozirom na črnogorsko napoved vojne izjavljajo na merodajnem mestu, da bi bila resna vest, če bi bila bolgarska armada prekoračila mejo. Vojna napoved Črne gore same pa se ne sme vzeti preveč tragično.

Zelo resen položaj.

Berlin, 9. oktobra. Berlinski zastopnik ene zveznih balkanskih držav podaja naslednje poročilo o sedanjem položaju: Položaj je zelo resen. Zakaj če posredovanje velevlasti v kani ne zadosti vojne, bodo ostale zvezne balkanske države dolžne podpirati Črno goro. Položaj se

poostreje sedanje razburjenje na Grškem, ki se obrača proti Turčiji vsled pridržanih ladij; Turki so poslali na pridržane ladje svoje lastne posadke. To se popolnoma vjema z vojnim stanjem.

Ruski »Rdeči križ«.

Peterburg, 9. oktobra. Takoj ko so se razvedele vojne vesti je vrhovni poveljnik ruskega Rdečega križa, generalmajor Svedov, odpisal 850 popolnoma opremljenih postelj na vojno pozorišče. Obenem je odpotovalo tudi 287 oseb v svrhu sanitetne službe.

AKCIJA VELEVLASTI.

Spukni korak.

Sofija, 9. oktobra. Zastopnika Avstro-Ogrske in Rusije sta storila včeraj popoldne v imenu velevlasti dogovorjeni skupni korak.

Kolektivna nota velevlasti.

Berlin, 9. oktobra. Včeraj jutraj bi bile morale izročiti velevlasti kolektivno noto v Carigradu, a na željo Angleške se je zadnji trenutek preložit izročitev. In note bodo izpuštili naslednji stavek: »Da bodo velevlasti reforme v Makedoniji same izvršile.« Ta stavek je pa pač ostal v noti, ki jo hočeta Rusija in Avstrijska izročiti balkanskim državam. Angleška je tudi želela, da naj ne bi Avstrija in Rusija izročili note v Carigradu, temveč zastopniki vseh petih velevlasti.

Avstrija in Rusija v Belgradu.

Belgrad, 9. oktobra. Včeraj ob štirih popoldne sta prišla avstrijsko-ogrski poslanik Ugron in ruski poslanik Hardtvig kot mandatar signatarnih vlasti berlinske pogodbe k ministrskemu predsedniku Pasiću ter sta mu poročala v smislu sklepov, ki sta jih storila Poincaré in Sasonov.

Verbalna nota Avstrijsko-Ogrske.

Sofija, 9. oktobra. Avstrijsko-ogrška verbalna nota je setavljena zelo odločno. Obsega tri točke. Prva zadeva demobilizacijo. Dalje se opozarjajo vse štiri balkanske države, da ne smejo prav nič računati z razširjavo svojega ozemlja. Nota zatrjuje, da bodo velevlasti čuvale, da bo Turčija tudi dejansko izvršila obljubljene reforme. Nato je odgovoril ministrski predsednik Gešov, da je Bolgarija vedno upoštevala svet velevlasti in da ga tudi sedaj sprejema z zahvalo. O noti je poročal Gešov ministrskemu svetu, ki se je sešel ob pol šestih popoldne pod kraljevim predsedstvom.

BOLGARIJA.

Iz sobranja.

Sofija, 9. oktobra. Sobrajanje je definitivno sprejelo vse predložene zakonske načrte, naker je ministrski predsednik zaključil zasedanje. Poslanci so se odrekli djetom v prilogo armadi, da se nabavi vojni aeroplan. Sobrajanje je poslalo parlamentom v Belgradu, Atenah in Cetinju brzojaj, v katerem izraža nado, da se bodo krščanske balkanske države složno borile proti Turčiji.

Krvavi izgredi proti Turkom.

Bukarešt, 9. oktobra. V bolgarskem mestu Turtucaja je prišlo do krvavih izgredov proti turškim prebivalcem. V pozni nočni uri so napadli oboženi Bolgari turške hiše, jih podirali in opustošili, uprizarili so strašno klanje med Turki. Nekateri Turki so se rešili na rumunsko ozemlje.

Bolgarski odgovor na posredovanje.

Pariz, 9. oktobra. Tu so pripravljeni, da Bolgarska neugodno odgovori na posredovanje velevlasti, če se Turčija v zadnji uri ne umakne na vsej črti. Z obljubami se Bolgarska ne bo zadovoljila.

Arnavti za Turčijo.

Solun, 9. oktobra. Najodličnejši voditelji Arnavtov so izjavili, da se bodo z vsemi Arnavti udeleževali branbe za svojo domovino. V Monastirju, Ohridi, Janini in Cupritliju so bile velike arnavtske demonstracije za vojno.

SRBIJA.

Naknadni kredit.

Belgrad, 9. oktobra. Skupščina je sprejela zakonsko predlogo, ki vladi dovoljuje dinarjev 44.800.000 naknadnega kredita.

TURČIJA.

Obsedno stanje v Turčiji.

Carigrad, 9. oktobra. Turčija je razglasila obsedno stanje nad vsemi evropskimi pokrajinami v Turčiji.

Vojno hujskanje.

Carigrad, 9. oktobra. Študentje so imeli v Carigradu velik shod. Viharano so zahtevali vojno. Zasmehovali so Orke in Bolgare in kričali: »Dol s členom 23!« Šli so pred porto, kjer sta morala priti v njih sredo veliki vezir in mornariški minister. Imela sta govor, v katerem sta dejala, da vlada stori svojo dolžnost in izpolnjuje priprave. Pričakujejo še velikih demonstracij v prilog vojnemu hujskanju.

Sofia, 9. oktobra. V Brusi je bila velika demonstracija, ki se je udeležilo 50.000 oseb. Udeležniki so šli pred sultanove grobove in so prisegli, da gredo na vojno.

Blagoslov vojnega hujskanja.

Budimpešta, 9. oktobra. Trgovinsko ministrstvo je dobilo v gospodarskih učinkih mobilizacije v Srbiji naslednje informacije: Trgovinski promet v Belgradu je takorekoč prekinjen. Skoro 90 odstotkov trgovcev in sodruginov je odšlo k vojakom. Trgovci ne izplačujejo. Velik del 1. oktobra zapadli mejnici so morali protestirati. Železniški in ladijski promet sta ustavljena.

GRŠKE LADJE V TURŠKIH VODAH.

Solun, 8. oktobra. Mornariška oblast je dala naročilo, da se pridržijo vsi grški parniki, ki so v turškem vodstvu.

Carigrad, 8. oktobra. Vse grške ladje, ki se jih še ni polastilo mornariško ministrstvo, so razobesile francosko zastavo.

SASONOV V BERLINU.

Berlin, 9. oktobra. Sasonov je došel včeraj ob 8. jutraj v Berlin. Sprejel je ruske in avstrijske zastopnike. Potem je odšel v rusko poslanstvo. Popoldne je sprejel diplomatske zastopnike balkanskih držav. Popoldne se je sešel z nemškimi državniki. Sprejel je tudi italijanskega poslanika.

ANGLEŽI NA SREDOZEMSKEM MORJU.

Pariz, 9. oktobra. Proti Malti so odpule štiri križarke angleške eskadre na Sredozemskem morju.

NEMIRI NA RUSKEM POLJSKEM.

Proti vojni.

Peterburg, 9. oktobra. Iz Varšave poročajo, da so izbruhnili na Ruskem Poljskem resni nemiri. Delavci in kmetje prirejajo velikanske manifestacije proti vojni. Prišlo je do spopadov s policijo. Več delavcev je bilo težko, veliko številu lahko ranjenih.

RUMUNIJA.

Veliki manevri.

Bukarešt, 9. oktobra. Veliki rumunski jenski manevri med Predalom in Plojestilom so se že pričeli. Čete so popolnoma v vojni moči. Uporabljajo tudi vse za vojni slučaj pripravljene novotarje in formacije.

REFORME NA TURŠKEM IN BALKANSKE DRŽAVE.

Carigrad, 9. oktobra. Ker poslaniki balkanskih držav niso dobili še navodil svojih vlad, presojajo zakon iz leta 1880. zelo rezervirano. V bolgarskih krogih izražajo zadovoljstvo z zakonom, ker jim obeta dalekosežno decentralizacijo. Orki niso zadovoljni, ker so se od leta 1880. izvršile že temeljite spremembe in zato postavljajo ne zadostuje več. Grški poslanik Gryparis je izjavil, da najbrže ne bo rešila ta odredba turške vlade situacije. V srbskih krogih so nezadovoljni s predlogom Turčije in imajo vojsko za neizogibno. Pravilo, da bi zakon razrušil vzajemnost balkanskih narodov, ker bi tekmovali med seboj pri razdelitvi mej.

AVSTRIJSKA DELEGACIJA.

Plenarna seja.

Dunaj, 9. oktobra. Avstrijska delegacija je včeraj nadaljevala razpravo o proračunu vnanjega ministrstva.

Delegat Tusar (soc. dem.) izjava, da je naša balkanska politika popolnoma zagrešena, če se uganja s stališča velekapitalističnih in imperialističnih teženj. Dogodki v Bosni in Hercegovini kažejo, da nimamo nobene pravice napram balkanskim narodom in Turčiji igrati pokroviteljsko ulogo. Avstro-Ogrska je največja jugoslovanska država in dolžnost prihodnjih vlad bi bila, da zadovolje kulturno in politično tiste jugoslovanske narode, ki skušajo doseči svoje cilje v okvirju monarhije. Tudi sedanja akcija velevlasti z ozirom na ohranitev statusa quo je neodkritosrečna. Rusija se vede več kakor dvoumno, pa tudi Anglija igra čudno vlogo. Govornik sklene: Bodočnost Avstrije je v okvirju njenih mej in ne zunaj okvirja.

Za dr. Lecherjem, Glancem, Klofačem in Degasperijem govori delegat Nemec (soc. dem.) ki izjavi, da Avstrija nima nobenega naročila na Balkanu kot pomirjevalka nastopati. Balkanski narodi se morajo zavarovati proti temu. Sednjič kritizira ravnanje s češkimi delavci v Prusiji. Za govorom delegata Udržalom se seja prekine.

Med vlogami je interpelacija delegata dr. Ellenbogna na vnanjega ministra, ki se tiče šikaniranja avstrijskih delavcev po ruskih obmejnih oblastih v Ruski Novoselitzu.

Prihodnja seja danes dopoldne.

OGRSKA DELEGACIJA.

Odsek četvorice.

Dunaj, 9. oktobra. Združeni odsek četvorice ogrske delegacije se je posvetoval o Bosni. Za delegati Pap, Keltaj in Chorin je govoril skupni finančni minister vitez Bilinski, ki je branil svojo upravo. Razvil je železniški program. Po kratki debati je odsek sprejel bosanske predloge.

MOLOHOVE NOVE ZAHTEVE.

Dunaj, 9. oktobra. Vojna uprava bo zahtevala 300 do 350 milijonov kron dopolnilnega kredita. Obe vladi bosta predložili delegacijam načrt za naknadni kredit, ki bo razdeljen na pet let. Skupni proračun bi bil s tem obremenjen na leto za 60 milijonov kron več.

SOCIALNO ZAVAROVANJE.

Dunaj, 9. oktobra. Na včerajšnji seji pododseka za socialno zavarovanje se je nadaljevala in končala debata o volitvah delegatov za bolniške blagajne. Del predlogov je pododsek sprejel. §§ 78 do 80 so bili sprejeti nespremenjeni. Seja se nadaljuje danes ob devetih dopoldne.

ŽELEZNIŠKA NEZGODA.

Verd nad Vrhniko, 9. oktobra. Tovorni vlak št. 942, vozeč proti Ljubljani, je okoli treh jutraj vsled nepravilno postavljenih sprememb zavozil na sosedni tir. Zaradi močnega padca progi niso mogli vlaka ustaviti. Vlak je padel v jarek. Stroj in več vovoz je močno poškodovan. Ranjenih ni nihče. Pred tremi leti se je zgodila na istem mestu slična nezgoda le s hušjimi posledicami.

PROCES PROTI ATENTATORJU DALBI.

Rim, 8. oktobra. Pred porotniki se je pričela danes obravnava proti atentatorju Dalbi, ki je 14. marca streljal na italijanskega kralja. Dalba je povedal pred porotniki, da je anarhist. Anarhist da je postal zato, ker je nasprotnik buržvazije in bogastva. Po njegovem zaslišanju so obravnavo prekinili.

POLICIJSKI ŠKANDAL V NOVEM JORKU.

Novi Jork, 9. oktobra. Včeraj se je začela obravnava proti policijskemu lajtnantu Beckerju. Veliko število detektivov je bilo v dvorani, da bi preprečili eventualne atentate na priče.

Novice.

* Kako ljubilo na Japonskem čistoto. O tem piše pariški »L'Auto«: »V Parizu je za tri milijone prebivalcev samo 155 kopelji. Toda ta podjetja ne delajo prevelikih kupčij, temveč komaj izhajajo. Leta 1911. se je v teh podjetjih pripravilo 2.500.000 kopelji, tako da ne pride niti ena kopel na enega Parizana na leto. V Tokiu pa, kjer mora imeti vsaka rodbina svojo kopalnico, je 750 kopalnih podjetij, v katerih se pripravi za 1.400.000 prebivalcev na dan 400.000 kopelji.

* Grozna železniška nesreča. Iz Alicantesa poročajo: Lokomotiva tovarnega vlaka je zavozila v steno kolodvora, jo prodrla ter se prevrnila. Pri tem je pokopala mnogo oseb. Pet možkih in štiri ženske so bile ubite, dve osebi sta bili težko, sto pa lahko ranjenih.

* Aretiran mednarodni tat. Iz Budimpešte poročajo: Policija je v Silagy aretirala brezposelnega Martina Farkaša, pri katerem so našli za 30.000 kron dragocenosti. Policija je mnenja, da so bile dragocenosti ukradene princu Thurn in Taxis.

* Avtomobilska nesreča. Iz Novega Yorka poročajo: Blizu Pittsburga je brzovlak zadel ob avtomobil, v katerem so bile štiri osebe. Avtomobil se je prevrnil. Vse štiri osebe v avtomobilu so bile ubite. Neko ženo, ki je ostala nedaleč od kraja nesreče, so zadel kosci razbitega avtomobila ter jo tako težko poškodovali, da je bila na mestu mrtva.

* Samomorilčevo poslovno pismo. V Budimpešti se je ustrlel uradnik državne železnice dr. Friderik Kanka, ki je zapustil sledeče pismo: »Pri artilerijskih manevrih sem pogljal po svojem cenjenem grlu 800 K. Skušal sem ta denar dobiti, toda bilo je prepozno Z bogom. Oče, ki svojega otroka vzgoji po starodavnih principih in ki pusti, da pogine njegov otrok zaradi 800 K, zasluži da izgubi svojega otroka. Dobro vem, da postanim shajizel Luciferjevih nohtov, toda prišel bom zopet na zemljo in bom vsakokrat vse one obiskal, ki to zaslužijo. Osemsto kren bo na plačala podzemeljska bančna filialka.«

* Žrtve panike na borzi. Panika na petrograški in odeski borzi je zahtevala dve žrtvi. V petrograški borzni dvorani je dobil borzni komisar Beber srčni krč ter je umrl v par minutah. Na borzi v Odesi je pa neki borzijanec zblaznel ter se obesil na okni sosednje sobe.

Trst.

— Poročilo o sijajni uspehi Aškercjevi proslavi smo morali vsled pomanjkanja prostora odložiti za jutrišnje število.

— Ljudski oder priredi v prihodnjih mesecih še sledeča predavanja:

Dne 26. t. m. predava sodr. Dr. Dermota iz Gorice o predmetu: Revolucija, evolucija in demokracija.

Dne 3. novembra t. l. ob 5. popoldne, predava vsučiliški docent dr. Vošnjak o Rousseauju in njegovem ustavnem idealu.

Dne 10. novembra t. l. sodr. dr. Tuma iz Gorice o Evharistiji in socializmu.

Predavali bodo nadalje pisatelj dr. Kraigher o spolnem vprašanju;

Prof. dr. Lončar o predmetu Iz slovenske preteklosti;

Prof. dr. Merhar o predmetu: Dom, noša, jed in pijača naših staril (štiri predavanja);

Prof. Dolenc o Zvezdoslovju (s skioptičnimi slikami);

Ivan Regent o predmetu: Kmečki punti na Angleškem;

Sodr. dr. Ferfolja o Zakonodaji. (Dve predavanji).

Rudolf Goluh o Pariški komuni.

Poleg teh nam je obljubil sodr. Etbm Kristan več predavanj o utisih v Ameriki.

Dne 8. decembra t. l. se vrši predstava Etbm Kristanove drame »Tovarna«.

O vsem spregovorimo več v prihodnjih številkah.

— Sv. Križ. Narodnjaško razbojništvo nima več nobene meje. Pri nas je malo take reči, pa zato so naši narodnjaki tembolj strupeni in jezni na napredek socializma v naši vasi. Pretečeno nedeljo so nateple narodne mladinske nade sodruga Vidonja in slikarja sodr. Sirka. Na trgu so zavratno napadli sodr. Vidonja, sodrug Sir k je hitel na pomoč, ko so ga udarili s kamenom po glavi. Razume se, da so uporabili priliko, ko je bil Vidoni sam in Sirk oddaljen. Taki so naši narodnjaški junak. Lahko se jim reče: barabe, ker drugega pridevka niso vredni. Kjerkoli žive narodnjaki, tam so pretepi doma. In vsak pretep, ki se zgodi v okolici, ga povzroči čijo narodnjaki. Mi vemo, da kdor je zahajal v šolo k tržaškim narodnjakom, ne more postati nič boljšega. Z zavratnimi rokovanji se bo seveda pečala sodnja.

— Ženski shod se vrši prihodnje nedeljo, ob 4. popoldne v prostorih gostilne »Internacional«. Dnevni red:

Žena in vojna.

Shod je izredne važnosti. Dnevni red sam označuje pomen shoda. Na Balkanu je izbruhnila krvava pustolovina. Proti nevarnosti,

ki preti jugoslovanskemu delavskemu ljudstvu je treba povzdigniti glasen protest. Za to je v prvi vrsti poklicano zavedno ženstvo. Pa tudi proletarski možje ne smejo prezreti preteče nevarnosti. V nedeljo vsi na shod!

— **Politični odbor** jugoslovanske socialne demokratične stranke v Trstu ima v četrtek 10. t. m. ob pol 9. zvečer v svojih prostorih v Delavskem domu izredno sejo. Sodrugi odbor-niki so naprošeni, da se je udeležijo polnošte-vilno.

— **Domšljavost in bistrumnost vodite-lja** tržaških narodnjakov. Pretečno nedeljo je imelo politično društvo »Edinost v Trstu« shod, o katerem bi narodnjaki radi, da bi bil nekaj velikega, pa je bil nekaj tako majhnega in nekaj tako neumnega, da bolj ne more biti. Med drugimi je govoril tudi dr. Rybář. Domšljaj si je, da podaja kakšno politično ali upravno poročilo, pa je govoril kot agitator, ki se nič ne razume na vsa velika socialna vprašanja, ki se vsiljujejo današnji družbi kakor židovski kramar kupovalcu. »Edinost« je povedala, da je govoril dr. Rybář med drugim tudi to-le: »V nadaljnjem je zavračal govornik tiste, ki nas tržaške Slovence silijo v socialno demokracijo. Govornik uvaža velikanski pomen sloven-skega delavstva v Trstu in njegovo zavednost in požrtvovalnost, toda ne gre nikakor zame-tati meščanstva, ki naj bi izšlo iz naših delav-skih slojev, katerih otroci naj bi jedli lažji kruh kakor pa njihovi starši. Torej nikakor ni mo-goče odobravati socialno demokratičnega stali-šča, ki gre na hujškanje delavstva proti me-ščanstvu. Pametnim socialnim demokratom pa radi pomagamo, kakor smo že večkrat, ne pa takim, ki n. pr. javno izjavljajo, da pošiljajo raje svoje otroke v italijanske kakor pa v naše šole. Vsekakor pa bi bila za naš narod naj-večja nesreča, ko bi se naše delavstvo izgub-ljalo v socialno demokracijo, ki kakor kažejo zgledi na Štajerskem in Koroškem, nikakor ni zmožna za ohranitev slovenskega značaja krajev, kjer gospodari s svojimi organizacijami. Naj se izgubi naše delavstvo v socialno de-mokracijo, potem izgubi naš narod svojo odpor-no silo, ker bi nihče ne delal zanj temveč samo za svoj žep, svoj trebuš, kakor pravijo. Treba je torej harmonije med vsemi stanovi in le tako nam bo mogoče doseči, da bo Trst naš!« Tako je govoril vodja tržaških slovenskih na-rodnjakov, ki je med tem tudi povedal, da ne mara polemizirati s časopisjem. Besede, ki jih je izpregovoril ta najdičnejši vodja vseh vodjev, so vredne, da se z njimi nekoliko po-menimo. Zakaj nikakor ne gre, da bi človek, ki se zdi sam sebi temeljito noabrazen, trosil v svet v imenu svoje izobrazbe najbolj tepčaste ideje. Iz proletarskih sinov hoče napraviti Ry-bář meščanstvo. Svojo stranko in sebe snatra za slovenski narod. Koroško in Štajersko je naprtil sedaj socialni demokraciji, med tem ko so se morali zaradi nje do včeraj jeziti kleri-kalci. Poleg vsega se pa še baha o podporah, ki so jih baje uživali socialni demokratje pri narodnjakih. Pametnejši socialni demokratje seveda, dr. Rybář sme natveziti svojim ver-nim backom pač vse, kar se mu ljubi. Se treba ni, da bi se bal kake polemike. Zakaj njegovi poslušalci so pač njegovi učenci in ako je učenost učitelja tako globoka, kakor je Ryba-řeva, pa ne morejo postati iz učencev modrija-ni. Ampak ko je govoril dr. Rybář o namišljenih podporah, je grozil. In na te grožnje bodo mo-rali socialni demokratje odgovoriti tako, kakor se spodobi. Več jutri.

Vestnik organizacij.

Odsek glasbene podružnice in osrednjega odbora »Vzajemnosti«, ki je bil izvoljen na zadnji seji, se vabi na sestanek danes v sredo ob 8. zvečer v zvezni pisarni. Članom in članicam »Vzajemnosti« se naznanja, da dobe v zvezni pisarni pri sodrugu Kocmurju kupone za znižano vstopnino k predstavam slovenskega gledališča. Osrednji odbor »Vzajemnosti« v Ljubljani ima v četrtek 10. t. m. ob 8. zvečer v svoji pisarni izredno sejo. Govorniški tečaj. Priglasenice za ta tečaj se vabi na sestanek, ki bo v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v pisarni »Vzajemnosti«, Selenburgova ulica 6, II. nadst.

Deželna konferenca zidarskih organizacij na jugu.

V nedeljo 6. oktobra t. l. je bila v Trstu druga deželna konferenca zidarskih organizacij na jugu. Na konferenci je bilo zastopanih 14 po-družnic s 23 delegati. Centralo je zastopal so-drug Meisner z Dunaja, tržaško strokovno ko-misijo pa sodrug Oliva. Podružnice iz Dubrov-nika, Sibenika in Splita so poslane na konfe-renceno pismene pozdrave. Delegatje so bili tako razdeljeni: iz Trsta 9, iz Goriške in Furlanije 8, iz Istre 4, iz Kranjske 1, iz Dalmacije 1. V predsedništvo konference sta bila izvoljena so-dr. Sigon (Trst), Brezac (Pulj).

Poročilo okrajnega predstojništva je podal so-dr. Petelan, iz katerega posnemamo sledeče: Poročilo za leto 1911 je bilo objavljeno v stro-kovnih in strankinih listih meseca januarja t. l., vsled tega ni treba, da se danes zopet po-navlja. Danes hočem podati poročilo za devet letošnjih mesecev. V tem letu smo vzlic slabi konjunkturi, ki je vladala zlasti v Istri, na Goriškem in Kranjskem, napravili šest novih delovnih pogodb.

Največji in najvažnejši je bil naš boj za ob-novitev delovne pogodbe v Trstu meseca fe-bruarja tega leta. S tem bojem je naša organi-zacija pridobila za tržaške zidarje velikanske uspehe, če pomislimo, da smo spravili mini-malno plačo, ki je bila lansko leto 48 vinarjev, na 60 vin. na uro. To je 12 vin. na uro ali K 1,08 na dan več plače, kar pride na 3000 zidarjev K 3240 na dan, ali 19.440 K na teden, ki jih mo-rajo gospodarji zidarjem več plačati. Zraven tega se plača zidarjev poviša do leta 1916 na 69 vin. na uro. Takšne pogodbe niso dosegli zidarji v celi Avstriji! Na takšen uspeh mora biti ponosna organizacija, še bolj pa so ponosni zidarji v Trstu, ki ta uspeh organizacije vži-vajo. — Drugo uspešno pogodbo je naša orga-nizacija napravila v Gradišču, kjer se je po-

tom novega tarifa povišala minimalna plača, ki je bila prej 40 vin. na uro, sedaj pa je 52 vin., to je za 12 vin. na uro ali za K 1,08 na dan več plače. Tudi eno uro manj dela se je pridobilo. — Tretjo pogodbo smo napravili v Tržiču (Monfalcone), kjer se je povišala minimalna mezza od 48 vin., ki je bila prej, na 55 vin., ki je sedaj ter 57 vin., ki stopi s 1. januarjem 1913. v veljavo. Pridobilo se je torej 9 vinar-jev na uro ali 81 vin. na dan več plače. — Če-trto pogodbo smo napravili v Gorici potom stavke, ki je trajala osem tednov in ki je stala organizacijo 13.000 kron. Pridobili smo tudi v Gorici 12 vin. na uro več plače in pol ure manj dela na dan. Pred stavko je bila minimalna plača 38 vin., sedaj pa je 50 vin. na uro. — Peto pogodbo smo napravili v Korminu, kjer smo pridobili povišanje minimalne plače od 38 vin., ki je bila prej, na 44 vin., ki je sedaj in s 1. ja-nuarjem 1913. 48 vin. na uro. Pridobilo se je torej 10 vin. na uro ali 1 krono na dan (ker tam se dela 10 ur) več plače. — Šesto pogodbo smo napravili pretekli mesec v Zadru (Dalmaciji), kjer smo dosegli plačo in urnik enako kakor v Trstu. Seveda je bila v Zadru stavka, ki je trajala štiri tedne.

Napravili smo torej v tem letu šest delov-nih pogodb, ki pomenijo za vse zidarje velikan-ski uspeh. Ali kar je še važno, je to, da smo povsod dosegli minimalno plačo, odpravo akordnega dela in priznanje naše organizacije.

Zraven plačilnih gibanj je tajništvo skrbelo tudi za agitacijo kolikor je bilo mogoče. Pri-re-dili smo v tem letu vsega skupaj 197 shodov in sicer: 93 v Trstu, 45 v Gorici (vsled stavke, ki je trajala osem tednov), v Mušji 2, v Korminu 6, v Ločniku 4, v Vrtojbi 2, v Gradišču 4, v Trži-ču (Monfalcone) 12, v Ljubljani 2, v Piranu 3, v Pulju 7, v Opatiji 9, v Zadru 1, v Sibeniku 1, v Splitu 1, v Liesingu pri Dunaju 1. Nove po-družnice so se ustanovile v Opatiji, Piranu in Zadru. Podružnici v Idriji in Poreču sta v tem letu zaspali.

Število članov vsled slabe konjunkturi v tem letu ni naraslo. Koncem leta 1911. smo ime-li 3208 redno plačujočih članov, 31. junij 1912 smo imeli 3118 članov, izgubili smo torej 90 članov. Člani se razdele po narodnosti tako: Slovencev 1288, Italjanov 1449, Hrvatov 269, Nemcev 84.

(Dalje.)

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

Dober tek

je dobra stvar!
Zanemarjaj je nikar!

Dober tek

imaš vsak dan, ako vživaš

Želodčni liker »FLORIAN« je pripravil tek in prebavo marsikomu, ki je zamar ku-poval draga in neprijetna zdravila!

Naslov za naročila: »FLORIAN«, Ljubljana.

Postavno varovano.

Kovaški pomocniki

kateri so zmožni tudi na pramožu delati se sprej-mejo v tovarni vozov

Peter Keršič, Sp. Siška pri Ljubljani.

Kavarna

Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

Velika zbirka političnih in leposlovnih re-vij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi.

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

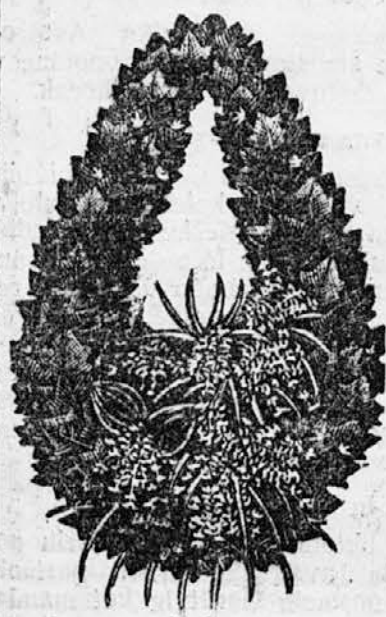
Najnovejše! Najnovejše!

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, ka-kor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

V zalogi je vedno do 500 kosov od 2 do 60 K komad, tako da si vsakdo lahko izbere.

Ob nedeljah se do-bivajo venci v isti hiši v I. nadst.

Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi vljudo priporočam največjo zalogo krasnih

nagrobnih vencev in trakov

z napisi.

Zunanja naročila se izvršujejo hitro in točno.

„Cene brez konkurence.“

FR. IGLIČ Ljubljana, Mestni trg št. 13-13.

Ustanovljeno leta 1900.

Odlikovani

Paris 1905 I.

London 1905.

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico

vpisana zadruga z omejeno zavezo

ima doslej deset prodajalen in sicer:

Ljubljana: Sodna ulica 4;

„Krakovski nasip 10;

„Vodmat, Bohoričeva ulica;

Siška: Kolodvorska cesta (v lastni hiši)

Celovška cesta 1;

Vič-Glince: Tržaška cesta;

Jesenice: „pri Ferjanu“;

Jesenice-Fužine: na Savi, „pri Men-cingerju“;

Koroška Bela: „pri Pristavcu“;

Tržič: „Pot na Bistrico“.

Lastna pekarna je v Siški, Celovška cesta 1. — Osrednja pisarna: v Siški, Kolodvorska cesta 56 (v lastni hiši), kjer je tudi glavno skladišče.

V Ljubljani je za pisma: poštni predal 13 (na glavni pošti) ter nabiralnik v pro-dajalni, Sodna ulica 4. — Cekovni in klerinski račun za denarni promet: št. 75.389 c. kr. poštne hranilnice.

Član društva lahko postane vsakdo, ki je svojepraven. Za pristop se je oglasiti bodisi v kaki prodajalni bodisi v pisarni. Pristopnina znaša 1 K delež 30 K.

Dosedaj so člani prejeli čistega dobička:

leta 1909. K 2035.— (prvo leto)

„ 1910. „ 11365-25

„ 1911. „ 16610-45

Skupaj K 30010-70

Hranilne vloge zadružnikov se obrestujejo po 5 odstotkov od dne vloge do dne dviga. — Hranilne vloge se sprejemajo v pisarni kakor tudi v prodajalnah proti potrdilu podpisanem po najmanj enem članu načelstva ter prodajalnega poslovođe.

Nadzorstvo.

Načelstvo.

Produktivna zadruga ljub-ljanskih mizarjev v Ljubljani

R. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu ob-činstvu pri nabavi vsakovrst-nega pohištva, ki ga izdeluje v lastni, najmoderneje oprav-ljeni tovarni na Glincah pri Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga v mizarstvo stroko spadajoča dela.

Delo je vedno solidno, točno in prav poceni.

Proračune se določijo na zah-tevo brezplačno v najkrajšem času.